

ביאורים ומילואים - על סדר ההף היומי

פסחים ע"ה עמוד א'

בגמ', האי חלא דחליט ביה חדא זימנא וכו' הכא ליתא לקיוהא דפירא בעיניה.

[א]. ואיכא בסוגיין ב' פירושים באיזה חליטה מיירי, אי חליטה ברותחין, או חליטה בחומץ. ובשול"ת **שבט הלוי** (ח"ב סי' כ"ו) דן בחולה שאסור לו לאכול שום מלח, וצריך לאכול בשר, אי יש להתירו בהוצאת הדם ע"י מליחה בסוכר, או ע"י חילוט, עיי"ש בכל התשובה, ונעתיק לפה רק הענין הדין בחליטת חומץ או רותחין:

"איברא בחליטה ברותחין בשעת הדחק גדול יש לצדד בו, דהנה **בש"ך** (סי' ע"ג סק"י) מתקשה בסתירת **הרמ"א** שדעתו **בתורת חטאת** דלענין כבד אין אנו בקיאים בחליטה **אפילו דיעבד**, ובסו"ס ס"ז לענין חליטת בשר [פסק] דאעפ"י שאין אנו בקיאים **מ"מ דיעבד ועשה מותר**. בת"י קמא כתב [הש"ך] דשאני כבד דנפיש דמיל, ובת"י השני כתב דגם בסי' ס"ז לא התיר רמ"א דיעיל לדידן חליטה לענין שלא יהא צריך מליחה אחריה, ודיעבד מותר היינו שלא נקרא מתבשל בדמיל [אך עדיין צריך למלוח], משא"כ כבד כיון דהחליטה לא הועילה שוב אין תיקון כיון דאין מליחה לכבד".

"**והגרעק"א** בחי' שם (סי' ס"ז) כתב דקושית הש"ך לק"מ, עפ"י דברי **הב"י** דבבשר **לא מצינו חליטת רותחים רק חליטת חומץ**, ובוה לא שייך בקיאות, משא"כ כבד דשייך ג"כ חליטת רותחים ובוה שייך אין אנו בקיאים, דלפעמים לא יהא רותח כ"כ, ולא חלקו בין חליטה לחליטה ואסרו הכל דיעבד, אלא דרבינו ירוחם כתב ג"כ בבשר דאין אנו בקיאים וחוששים בוה לכתחלה, אבל דיעבד אנו סומכים על סתימת הפוסקים דבבשר אין אומרים דלא בקיאים אנו - א"ד הגרעק"א. נמצא דלפי מסקנת ההלכה דין חליטה בבשר אם מותר דיעבד בלי מליחה כלל הוא מחלוקת רבותינו הש"ך והגרעק"א, דלהש"ך דוקא עם מליחה, ודיעבד מותר היינו שלא נאסר הבשר עכ"פ, ולהגאון רעק"א מותר לגמרי בלי מליחה כדין חליטה, **וכל זה בחליטת חומץ**, אבל חליטת מים רותחים לא הותר כלל בחליטת בשר" [וכו].

[ב]. "איברא שיטת הגרעק"א שנמשך בוה אחרי פשטות דברי **הב"י** צ"ע רב, דהרי **בב"י** עצמו סימן ס"ט בשם **האורחות חיים** על בשר שנתנוהו בקדרה בלי מליחה, ערב שבת ה' והתירוהו משום דוחק מתרי טעמי, חדא שהיו המים רותחים וה"ל כחליטה, ועוד שכתב **הראב"ד** דבשר שלא נמלח במאי דנפיק מיני' משערינן וכו' יע"ש. הרי דתלמוד שגור כפי הראשונים דמהני חליטה גם ברותחין, וכבר העיר בוה הגאון **החיד"א במחזיק ברכה** (סימן ע"ג), ולצדק כתב שם דהא דאינו מתיר הא"ח רק בשעת הדחק ורק בצירוף דברי **הראב"ד**, היינו משום דלא כיוון לעשות חליטה, ועוד שאין אנחנו בקיאים וכמש"כ גם במחזיק ברכה שם, וע"ש בשם תשובת תורת חסד בוה.

"**רעיינ בריטב"א** (חולין ק"ג) הביאו ג"כ במחזיק ברכה דמעיקר הדין די בחליטה ברותחין אלא שאין אנו בקיאים ומ"מ כתב **שאם שגג וחלט מותר** יע"ש. וכן מצאתי בעניי **בתורת הבית** (ב"ג ש"ג) שכ' וכן שדרו ממתבתא וכו' דכי בעינן רותחין לחליטה ה"מ למשרי ל' בלא מליחה דחליט ל' עמודא דרותחין וכיון דלאו כל אינש יכול למיקם על שיעורא דחליטה תקינו הדחה ומליחה והדחה ע"כ. וכן מצאתי במאירי (חולין ס) שכתב כן בפשיטות דמעיקר הדין היה מהני חליטה גם ברותחין. והתימה על מש"כ רבינו רעק"א **דרבינו ירוחם** החמיר בבשר רק לכתחלה, ור"ל דהוא חומרא בעלמא כיון דאין בבשר רק חליטה בחומץ ובוה אנו בקיאים, דהרי רבינו ירוחם עצמו הביא דברי הא"ח (וע"ש במחזיק ברכה) דאיכא חליטה ברותחין גם בבשר, א"כ כמו שעלינו להחמיר מעיקר הדין בכבד כן עלינו להחמיר מעיקר הדין בבשר".

"וע"כ עלינו לשוב לדרכו של **הש"ך** בסי' ע"ג דדוקא בכבד מחמת רבוי הדם אין אנו בקיאים גם דיעבד אבל בבשר דיעבד בקיאים גם בחליטה ברותחין אפילו בלי מליחה, או כת"י **הב"י** [צ"ל הש"ך] דבסימן ס"ז לא התיר **הרמ"א** אלא ע"י מליחה כאשר רמז כ"ז בפמ"ג (שפ"ד ס"ו ס"ז) יע"ש".

"וכיון דאיכא כל הני ראשונים הרשב"א והריטב"א ורבינו ירוחם ואורחות חיים והמאירי ודעימם, דמהני מעיקר הדין חליטה ברותחין, אלא דמכ"מ אין אנו בקיאים ואסור למעבד כן, וכיון שכתב **בכנה"ג** (סי' ס"ט אות ש"ה) והובא שם במחזיק ברכה (אות נ"א) והביאו גם **הדרכי תשובה** (ס), דמקום שאין מלח מצוי אם יכול לאוכלו צלי מוטב, ואם לאו יחתכנה חתיכות וירתיח קדירה עד דסליק עמודא וישליך נתח אחד, ועוד ירתיח עד עמודא וישליך נתח אחר וכו' ודבר זה אסור למסור לנשים ועמי הארץ ע"כ, והוא ממש כנידון דידן דאסור ל' להאי חולה לאכול מלוח וגם צלי וע"כ בבחירת רע במיעוטו יעשה חליטה הנ"ל ואין לך שעת הדחק גדול מזה אבל חלילה לסמוך ע"ז במקום אחר - הנלע"ד כתבתי. וכעת בא לידי ספר **יבין דעת להגר"י מקוטנא** (סי' ע"ו) כתב כדברי **הב"י** דאין חליטת בשר במים רותחין, ונדפס שם הג"ה בשם **הגר"פ דיין דק"ק** שם שהגאון המחבר יבין דעת בעצמו סמך על היתר חליטה בנתבשל בלי מליחה, ואם כי עדות זה צריך לי עיון בנתבשל בלי מליחה, אבל במקום חולה פשוט דאיכא למסמך עלה". ע"כ מתוך תשובת השבט הלוי זצ"ל.

בגמ', ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה.

[ג]. **השיטה מקובצת** (כתובות ל"ז: ד"ה ואהבת) הקשה, הרי מי שנתחייב מיתה בבית דין, הוא רשע ואינו עושה מעשה עמך, ומדוע צריך לקיים בבת כהן זו או בכל נהרג בב"ד מצות 'אהבת לרעך כמוך'. ותירץ בשם **רמ"ה**, דאולי זה הכוונה **לרעך** לרמז על אדם רע, כי **לרע** ג"כ מחויבים בואהבת לרעך כמוך. עוד תירץ, דמיתתה וכפרתה באים כאחד, ולפיכך בעינן לדאוג לה למיתה יפה, שברגע שהוא נהרגת, היא ג"כ מתכפרת.

עוד אפשר לישב דהא לאחר מיתה לאחר כפרה בפשטות ודאי מקרי אחיך, וא"כ מחויבים עתה לעשות לו מיתה יפה, **כדי שלא יהיה מנוול לאחר מיתה**, דאז מקרי אחיך, ולכך בסקילה בעינן מב' קומות ולא יותר, שלא יתפזרו אבריו, ואחר שמת לא יקום בו ואהבת לרעך כמוך.

עוד אפשר לישב, דהגמ' בסנהדרין (פ"ה.ה) אומרת שאחרי שאדם עושה תשובה, אפ"י שקודם התשובה חשיב אינו עושה מעשה עמך, אחר התשובה מקרי עושה מעשה עמך, אפ"י קודם שמת. וא"כ הרי כתבה המשנה (שם מ"א) שכל חייבי מיתות ב"ד מתוודים לפני קיום עונש המיתה, וא"כ אחר שמתוודים מקרי עושים מעשה עמך, ולכך איכא שפיר עליהם חיוב של ואהבת לרעך כמוך.

ביאורים ומילואים - על סדר הדף היומי

[ד] ובספר **בינה ודעת** (ח"א, ס"ב, ע"מ' תתס"ב) דן המחבר שליט"א לגבי יהודי שבחיו אינו עושה מעשה עמך, ונהרג ע"י גוי בגלל היותו יהודי, אי נקרא קדוש: "מרגלא בפומיה דאינשי שמי שנהרג בידי גוי בגלל היותו יהודי קדוש יקרא לו, ומזומן הוא לחיי עוה"ב, ולא מצאתי לעת עתה מקור מפורש לענין זה. ורבים הראו מקורו מהא דאיתא בסנהדרין (מ"ז). נהרג מתוך רשעו כיון דלאו כי אורחיה מיית הוא ליה כפרה תדע דכתיב מזמור לאספ אלקים באו גויים בנחלתך טמאו את היכל קדשך וגו' נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסדיך לחיתו ארץ, מאי עבדיך ומאי חסדיך, לאו חסדיך חסדיך ממש, עבדיך הנך דמחייבי דינא מעיקרא וכיון דאיסטול קרי להו עבדיך, וכן איתא במדרש תהילים פרק עט

על הפס' שם, [וכו']. וכיסוד הנזכר דהנהרג ביד גוי על יהדותו נקרא בשם קדוש היינו רק אם היו חיי קודש לעבודת השם, נראה מוכח מדברי **המהר"ח אור זרוע** (ס"י ט) "אדם שעבר עבירה שיש בה חיוב מיתה ונהרג בידי גויים מתוך רשעו הוה ליה כפרה ומתאבלין עליו, וכל שכן וכל שכן עד סוף כל העולם אלו הקדושים שנהרגו מתוך צדקם בידי גויים על קידוש הב"ה ונתקדשו על יחוד שמו יתברך שמתאבלין עליהם". הרי דרך באופן השני שמתו מתוך צדקם נקט בשם 'קדושים', והיינו שמסרו עצמם מרצון על קדוש השם.

"אמנם בשו"ת מהרי"ל (ס"י ע"א אות ג') מצאנו לכאורה ראייה שקרא גם לנהרגים מתוך רשעם בשם קדוש: "מה שכתבת דהני דנהרגו מתוך רשען דמיקרי קדוש וחסיד, אין הכי נמי, קרא נמי כתיב נתנו נבלת עבדיך וכו' ומוקמינן בהני דנהרגים מתוך רשען, וכל ישראל קדושים הם". ונראה דאינה אלא מליצה בעלמא וכמו שסיים "כל ישראל קדושים" אשר ביטוי זה נאמר כמה פעמים לגבי כלל ישראל, וא"כ מיניה וביה חזינן שאין בהם מעלה טפי מאחרני, ואדרבה, כוונת המהרי"ל דאין לתת להם מכה זה שנהרגו נאמנות יותר מכל ישראל, אלא דגם הרשעים נכללו בשם ישראל, אשר גם הם נקראו קדושים, ע"ש בגופא דעובדא".

"וכן נראה לבאר במה דאיתא בשו"ת **חתם סופר** (יו"ד ס"ה של"ג), לגבי יהודי שנהרג ע"י גוי "אוקמית ליה בחזקת כשרות וצדקות וקדוש יאמר לו", שאינה אלא מליצה לכוללו בחזקת "כשרות וצדקות", ואדרבה משמע שכן הוא רק מכה הסתמא דלא ידעינן על מעשיו, ואילו ידעינן בוודאי שאינו "בחזקת כשרות וצדקות" וכגון שידעינן בו שחטא כל ימיו בחילול שבת ועבר על כל התורה כולה אין לקרוא לו קדוש".

"ובזה נבאר מש"כ השיטה מקובצת (שם) לבאר את דברי הגמ' שצריך לברור מיתה יפה ליוצא לההרג מטעם "ואהבת לרעך כמוך", "ואל תתמה שקרא אותו הכתוב ריע, שריע אהוב נמי מיקרי דכתיב ונקלה אחיך לעיניך, אחר שנקלה אחיך הוא, ואמר' נמי במדרש שוחר טוב (תהלים עט) בשר חסדיך לחיתו ארץ וכי חסידים הם וכו' אלא כיון שנעשה בהם דין חסידים היו". וכ"כ רש"י שם בתהילים על הפסוק בשר חסדיך, "והלא רשעים היו, אלא משקיבלו פורענותם הרי הם חסידים, וכן הוא אומר ונקלה אחיך לעיניך, כיון שלקה אחיך הוא". ומבואר מדבריהם דרשע מיקרי חסיד [וקדוש' לא שמענו], ואין הכוונה לדרגת חסידותם וכדומה, אלא חזרו למעלת כלל ישראל, וכדמשמע מלשון רש"י "אחיך הוא", ומפורש כן במדרש שם, "וכי חסידים היו וכו' כיון שנעשה בהם דין חסידים היו וכה"א והיה אם בן הכות הרשע בתחילה נקרא רשע ואחר שנקלה נקרא אחיך שנא' ונקלה אחיך לעיניך". והוא חידוש בפני עצמו שגם הריגתם באופן זה, שלא ע"י בית דין, כיפרה להם [ואין זקוקים לוידי' כמו כל הנהרגים בב"ד], ונמצא דלשון חסידים הוא כענין 'ועמך כולם צדיקים', אולם מהיכי תיתי שתתווסף להם דרגה על פני כל ישראל. אמנם מתוך הדברים שמענו שנהנהג ע"י גוי, **נקרא אחיך**, אף שבחיינו לא נקרא בשם אחיך, ומשמע דהוא לכל דבר ולא דוקא לדיני אבילות. וכך מבואר מלשון הש"מ שנקרא ריע' לענין הדינים התלויים בכך, והוא היחס שלנו כלפיו, וזה שהביא הש"מ ראייה מהכא שנוהג בהם דיני ואהבת לרעך כמוך". עכ"ד המחבר הנ"ל.

[ה] והנה מה שכתב המחבר הרה"ג הנ"ל, שלא מצא מקור שיהודי שנהרג ע"י גוי הוא קדוש, גם אם בחייו לא היה בכלל עושה מעשה עמך, כן כתב בתשו' **בית יעקב** (ס"י ע"ב) במעשה של יהודי רשע בחייו שנהרג ע"י גוי, וכתב שם שהוא קדוש שכופר ע"י לישראל, והוא בגדר של עגלה ערופה, שאף אם הוא כעגלה, אך כופר על ידו לישראל, וכתב שם שכולם צריכים ללוותו, גם הנשים עיי"ש. והביאו הרב מקארטשין זצ"ל בספרו עיני שמואל (סנהדרין ב. עמ' קס"ג במהדו' וגשל) ושוב בפירושו על מסכת אבות (עמ' תמ"ג מהדו' וגשל) עיי"ש.

ואמנם שלכאורה יש לי להביא ראייה לדברי המחבר הנ"ל, שיהודי שנהרג בסתם ע"י גוי בגלל יהדותו עדיין אינו נקרא קדוש אם לא היה ראוי בחייו להיות 'עמך', מלבד אם מסר נפשו להציל יהודים אחרים, מהא דאי' לעיל (א) "הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתן. ומאן נינהו, אילימא רבי עקיבא וחביריו, משום הרוגי מלכות ותו לא. אלא **הרוגי לוד**". ופירש"י שם: "הרוגי לוד, שני אחים היו שמסרו עצמן על ישראל, שהודו על עצמן הריגת בת מלך, שהיו מטילין אותה על כל ישראל". ועל תענית (י"ח:) שהיה זה בזמן חורבן העיר לוד הרומאים, ב"ב (י:) בגמ' ומה שהרחיב רש"י במעשה הרוגי לוד. ועכ"פ חזינן דלא אמרו שכל ההרוגים שנהרגו על ידי טיטוס וחביריו הם בדרגה זו, ואולי כי היו הרבה יהודים רחוקים מדרך התורה בזמן החורבן, אלא דווקא האחים הללו שמסרו נפשם להציל יהודים אחרים, ודו"ק.

[ו] שוב מצאתי פירכא על ראייתי זו, דהנה המחבר הנ"ל הביא ראייה מתשובות מהרי"ל וסתר ראייתו דאין זה אלא לשון מליצה, אך בתשובה אחרת במהרי"ל מפורש להיפך מדברי המחבר הנ"ל, והוא **בתשו' מהרי"ל** (ס"י צ"ט) שכל הקדושים הם בכלל מה שהגמ' אמרה שאין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם, שהשואל כתב ששמע בשם **מהר"ם מרוטנבורג** שמי שאביו נהרג ע"י גוים, אין צריך להגיד עליו קדיש ולהתאבל עליו, דאינו בכלל רשע שצריך תיקון.

וכתב מהרי"ל ע"ז: "ועל דבר הקדיש ליתמי **הקדושים**, אנא לא שמיע לי מה שכתב מר בשם רבינו הקדוש, אבל שמעתי אחרים אומרים כן ולא השגחתי בהם, כי נראה לי דבר פשוט דיש לאומרו, וטעמא דידי מאבלות שכתב מהר"ם (שמחות ס"י נ, הובא במדכו' מו"ק ס"י תתצג, הגמ' ה' אבל פ"ו אות ז, תפ"ו מב"ב ח"ג ס"י נו), דהוי מטעם משפט רשעים בגיהנם י"ב חדש, וכתב מהר"י א"ו בן מהר"ח, (שו"ת מהר"ח א"ו ס"י יד עיין דרשות מהר"ש ס"י תא), **דצריך להתאבל על קדושים**, והאריך בתשובתו וסוף דבריו דהאומר שאין להתאבל עליהם צריך כפרה, עכ"ל. וכן שמעתי מרבותי דהכי נפק עובדא בגזירת פראג,

ביאורים ומילואים - על סדר ההפ' היומני

[ובהגה' שם: אולי כוונתו ליום אחרון של פסח ואסרו חג בשנת ה"א קמט, עיין אוצר הגדולים ח"ב עמוד יג ובסדר הדורות ח"א שנת ה"א קמט. ובסליחה של מה"ר אביגדור קרא את כל התלאה במנחה ביו"ב הנמצאת בכמה מחזורים], שיש שרצו שלא להתאבל על הקדושים, וסוף הסכימו הגדולים בימים ההם להתאבל. **והיא גופא נראה לי אע"ג שהם קדושי עליון ובמדרגה העליונה ואין בריה יכולה לעמוד במחיצתם** (שם) מ"מ מי מפיס דיש עבירות שצריכות מיתה משונה וצערא דקברא כמו שכתב ר' שמחה, וכן כתב הרמב"ן על החומש (ויקרא י"ח, כ"ט) דיש עונש כרת בזה ולבא על מקצת עבירות. דאי

לא תימא הכי מי שיש לו אב ידוע ומפורסם בתורה ובחסידות מנעוריו אטו מי לא בעי קדיש, הא מיתה ממרקת ויום כפורים ותשובה, וזימנין איכא כולהו בחד גברא. אלא חיישינן שמא בעט בכפרות או שאר חששות. וחזינן ישי מת בעטיו של נחש (ב"ב יז, א) ונהרג (במדבר רבה יד, א, מובא ברש"י שמואל - א כז, ט), וק"ל למשכיל כמוך, ואיוב יוכיח ושאל ובניו לחמו מלחמת השי"ת והוצרכו להבטחה אתה ובניך עמי". עכ"ל המהרי"ל.

וא"כ מדבריו משמע להדיא, שדברי המחבר הנ"ל שליט"א נסתרים מתחילתם ועד סופם, הן שיש מקור מפורש מתשו' בית יעקב שהבאנו לעיל, וכעת [ז]. חזינן הכא מפורש במהרי"ל שכל ישראל שנהרגו בגזרות הם בכלל הקדושים, והם בכלל אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן, וא"כ גם מה שרצה לדחוק בתשו' חת"ס שלא היתה כוונתו שהם בכלל קדושים, זה אינו כי בוודאי חת"ס לא יחלוק על המהרי"ל ללא שום ראייה להיפך, ועל כולם י"ל הי"ד, וארץ אל תכסי דם כל הקדושים שכופר בהם עביצבב"א.

ואף שאמנם בספר בכל נפשך (בעניני קידוש השם סי' ע"ב) כתב שדעת המכתב מאליהו (ח"ג עמ' שמ"ח), וכן כתב שם בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, דהנהרגים בשואה שלא היו מקיימים תורה ומצוות אינם בכלל נהרגים על קידוש השם. אך גם הביא שם שהגרא"מ שך זצ"ל (מכתבים ומאמרים ח"ג אגרת כ"ה) כתב נגד בתוקף רב דזה אינו, וכל יהודי שנהרג על ידי גוי בגלל יהדותו, גם אם היה רחוק מתורה ומצוות, קדוש הוא ובכלל הרוגי מלכות שאין כל בריה יכולה לעמוד כנגדם. והמחבר בספר בכל נפשך הנ"ל כתב, שהגרא"מ שך לא ציין שום מקור לדבריו. והנה גם מה שהביא בשם המכתב מאליהו והגרש"ז אויערבאך הוא ללא מקור, אך לא העיר על זה שאין להם מקור. ולהנ"ל חזינן שיש לזה מקור כדהבאנו לעיל. שוב התבוננתי בתוך המכתב מאליהו לפי מה שציין, ולא כתוב כלל בדבריו כפי שהבין המחבר הנ"ל, וז"ל: "רבים שאלו ותמהו, מה בצע במיתות הללו? אילו מתוך גזירת שמד מתו, ומסרו נפשם על קדושת שמו, הלא דבר הוא. אבל הרוצחים הללו לא לאמונה דרשו, אלא להשמיד להרוג ולאבד כמאמין כמומר, ולהמית את כולם על שנולדו ויהודים, וכי מה ענין יש בזה? הן גם אפשרות לקדש את שמו ית' לא ניתנה להרוגים, ואם כן על מה למה? תמיהה רבתי". ומתוך המילים המודגשות למד המחבר הנ"ל, שדעתו שאינם בכלל הקדושים. וזה אינו כמובן לכל מי שקורא את דבריו ותמיהתו. ועל מה שהביא בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, קשה להשיב על שמועות, דלא ציין לזה שום מקור שאמר כן. והדרך לדברינו שכל ישראל שנהרגו ע"י גוים עקב יהדותם קדושים הם במיתתם, ואין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן.

פסחים ע"ה עמוד ב'

בגמ', השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן, לפני מלכי המלכים הקדושים ברוך הוא לא כל שכן.

[ח]. והפוסקים למדו מזה לחובת הזהירות בכבוד בית אלוקינו, שלא יהיה גרוע יותר מבית מלך בשר ודם ח"ו. וכגון האיסור לאכול ולשתות בביהכ"ס המבואר במגילה (כ"ח), ובשלחן ערוך (או"ח סי' קנ"א ס"ה) שאסור לאכול ולשתות בבית הכנסת. וכתב החיד"א במחזיק ברכה (שם סק"א) בשם שו"ת מהר"י בסאן (סי' ק"ד) שאפילו בעזר הסמוך לביהמ"ד אסור לאכול ולשתות, כיון שמתפללים שם לפעמים.

ואמנם עי' במשנה ברורה (ביאור הלכה ריש סי' קנ"א) שנסתפק אם מותר לאכול אכילת עראי בבית הכנסת, והגיה עליו בקצות השלחן (סי' ק"ג) שהוא ממש כאכילה עיי"ש. ובשו"ת שואל ומשיב (מהז"ח סימן ס"ג) כתב שמה שנוהגין לאכול מיני מתיקה בשמחת תורה, היינו טעמא שלא אסרו אלא אכילה ושתייה ממש, אבל זה לא מקרי אכילה שאינו רק טועם להשיב הנפש, ואין בזה קלות ראש, ע"ש.

ובספר חיים (סי' מ"ה אות ה') מהגר"ח פלאגי זצ"ל, החמיר מטעם שאין עושין כן לפני מלך בשר ודם, לעשן בביהכ"ס, וכתב שכן מוכח מדברי השאלת יעבץ (ח"ב סימן ט') ע"ש. וכן פסק בשערי תשובה (סי' ס"ד ק"ד).

ולכאורה כהיום הזה, שלא רק לפני מלך בשר ודם, אלא בכל מקום מכובד אסור לעשן, בוודאי בביהכ"ס אסור לעשן, וכמו שכתב בשו"ת הרשב"ש (סימן רפ"ה) בענין ליכנס לבית כנסת במנעלים, שאף על פי שבמדינות אירופא אין הדבר חשוב כבזיון להכנס במנעלים לפני גדוהם, ואפילו לפני המלך, ואשר על כן גם בבתי הכנסת שם נהגו להכנס במנעלים, מכל מקום בארצות ערב שהוא בזיון להכנס לפני גדולי המלכות במנעלים, אסור להכנס לבית הכנסת במנעלים, משום קל וחומר, ומה לפני מלך בשר ודם אין עושין כן, לפני מלך מלכי המלכים על אחת כמה וכמה, עיי"ש.

וכל דבר שהנכרים אינם עושים מפני הכבוד בבית יראתם או במקומות שהם מכבדים, אם ישראל עושים אותו להבדיל בבית הכנסת, הוא בנוסף להנ"ל אף חילול השם, כדכתב החתם סופר (תשובה או"ח, סימן ל"א), שאם אומות העולם מקפידים בדבר, עלינו לזהר בזה משום חילול ה', וציין לדברי המגן אברהם (סי' רמ"ד ס"ק נ"ח), עיי"ש. וכדברי חת"ס האריך גם בשו"ת רב פעלים (ח"ב או"ח סימן כ"א). ע"ש. וכמה צריכים להזהר בכבוד ביהמ"ד, הן שלא יהיה הק"ו שאם לפני מלך בשר ודם אינם עושים כן וכו', והן שלא יהיה עון חילול השם בידו, שאין לו כפרה, ודו"ק.

הערות והארות יתקבלו בברכה ויבואו בדפים הבאים בשם אומרם בל"ג: rabinoviz@gmail.com